

**แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของ
ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่**
A Guideline for Learning Resources Management in Instructional Management
at Saraphi District Learning Encouragement Center, Chiangmai Province

อุดร ก้อนศิลา Udron Konsila

ชาลี ภัคดี Chalee Pakdee

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

udronkonsila1979@gmail.com

Received 2025/06/17

Revised 2025/07/14

Accepted 2025/08/08

บทคัดย่อ

วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน และ2) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ วิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา และการสนทนากลุ่ม จำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญบริหารการศึกษา การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนและอาจารย์มหาวิทยาลัย เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า จุดแข็ง คือ (1) การทำงานเป็นทีม (2) ชุมชนมีศักยภาพ (3) มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน (4) สนับสนุนงานศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ (5) มีภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย (6)ช่องทางในการเรียนรู้การเข้าถึงเทคโนโลยี ส่วนจุดอ่อนและข้อจำกัด คือ (1) วัสดุทัศนังไม่มีความชัดเจน (2) แหล่งเรียนรู้มีอัตราที่ต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด (3)บุคลากรความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างเต็มประสิทธิภาพ (4) สถานที่ไม่เอื้ออำนวย (5) วัสดุอุปกรณ์ไม่พร้อมใช้งาน (6) ผู้เรียนขาดโอกาสการเรียนรู้ (7)ภาระงานมีมาก

2) แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ วางแผนนโยบายต่อความต้องการของผู้เรียน วิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ มีการเตรียม

ทรัพยากร ทั้งบุคคล สื่อ แหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยี เชื่อมโยงกับความร่วมมือจากหน่วยงานท้องถิ่น อีกทั้งบูรณาการการศึกษานอกระบบทั้งกายภาพและกลุ่มคนแบบ 360 องศา วิเคราะห์ผลกระทบในเชิงคุณภาพและปริมาณ จัดทำรายงานแล้วนำผลมาปรับปรุงพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, แหล่งเรียนรู้, การจัดการเรียนการสอน, ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ.

Abstract

The research aimed to 1) study the management of learning resources in teaching and learning management and 2) study the management approach of learning resources in teaching and learning management of Saraphi District Learning Promotion Center, Chiang Mai Province. The qualitative research was conducted by interviewing 8 experts, including directors, teachers and educational personnel, and focusing on 7 people, including experts in educational administration, learning resource management, teaching and learning management, and university lecturers. The tools were interview forms and focus groups, and content analysis.

The research results found that:

1) The management of learning resources in teaching and learning management of Saraphi District Learning Promotion Center, Chiang Mai Province, found that the strengths were 1) teamwork, 2) potential communities, 3) use of technology in operations, 4) support for the work of the learning promotion center, 5) diverse wisdom and learning resources, and 6) channels for learning and access to technology. The weaknesses and limitations were 1) unclear vision, 2) learning resources at a rate slower than the specified standard, 3) personnel understanding of how to use learning resources effectively, 4) unfavorable location, 5) materials and equipment not available, and 6) learners lacking learning opportunities. And 7) There is a lot of workload.

2) The management guidelines for learning resources in teaching management of Saraphi District Learning Promotion Center, Chiang Mai Province, found that the Learning Promotion Center planned policies according to the needs of students, analyzed the potential of learning resources, organized various learning activities, prepared resources including people, media, learning resources, technology, linked with cooperation from local agencies, and integrated non-formal education both

physically and in groups of people in a 360-degree manner, analyzed the impacts in terms of quality and quantity, prepared reports and used the results to improve and develop for maximum efficiency.

Keywords: Management, Learning Resources, Teaching Management, District Learning Promotion Center.

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดหลักการสำคัญในมาตรา 54 ว่า รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช, 2560 : 13) ซึ่งมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2562 หมวดที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระจายการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ มาตรา 24 ได้กำหนดว่า การจัดการเรียนรู้อาจให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ จัดหาเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนจากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกสาระวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรอบรู้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจไปเรียนรู้พร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน จากแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ การจัดการเรียนรู้ทำให้เกิดได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย มาตรา 25 ยังกำหนดไว้ว่า รัฐต้องดำเนินการส่งเสริมการดำเนินงาน และการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬา และนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562 : 4)

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 ได้ประกาศเผยแพร่เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2566 และมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 60 วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้น โดยยกระดับจากสำนักงาน กศน. เป็น “กรมส่งเสริมการเรียนรู้” และได้มีการเผยแพร่พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 โดยมาตรา 7 การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีเป้าหมายเพื่อจัดให้มีระบบกระตุ้น ชี้นำ หรืออำนวยความสะดวกด้วยวิธีการใด ๆ ให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองในเรื่องที่ตน สนใจหรือตามความถนัดของตน สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทุกประเภทได้ในเวลาใด ๆ ที่ตนสะดวก โดยไม่มีภาระค่าใช้จ่ายเกินสมควร และเพิ่มพูนความรู้ให้กว้างขวาง รู้เท่าทันพัฒนาการของโลกอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งนำความรู้ไปเติมเต็มชีวิตให้แก่ตนเองหรือเกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยอาจ ได้รับการรับรองคุณวุฒิ ตามความเหมาะสมด้วยก็ได้(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอน 20 ก, 2566 : 62)

การศึกษารายงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา SAR (การประเมินตนเอง) ในปี การศึกษา 2566 พบว่า คุณภาพของผู้เรียนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี ไม่เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ เนื่องจากไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสนับสนุน กระบวนการเรียนการสอนอย่างแท้จริง (ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี, 2566 : 44) ซึ่งคุณภาพของผู้เรียนจะเกิดขึ้นได้ สิ่งหนึ่งที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ได้ให้ความสำคัญต่อการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการเรียนการสอน นอกจากนี้ ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม การกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ 3 มาตรฐาน ที่ สอดคล้องกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียนว่าด้วยเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในความภูมิใจใน ท้องถิ่น และความเป็นไทย มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ว่าด้วยเรื่องจัด สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ว่าด้วยเรื่องใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และ แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน, 2561 : 25)

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ผลการสำรวจข้อมูล และศึกษาแหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ในพื้นที่ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี มีแหล่ง เรียนรู้ทั้งหมด 20 แห่ง ประกอบด้วย โบราณสถาน 3 แห่ง ภูมิปัญญาท้องถิ่น 11 แห่ง การเกษตร 1 แห่ง และ แหล่งเรียนรู้ 5 แห่ง แหล่งเรียนรู้หลายแห่งที่ศึกษามีสถานภาพและบทบาทความสำคัญ หลายอย่าง เช่น โบราณสถานเวียงกุมกาม วัดกุ้แดง และวัดแสนหลวง จะมีบทบาทเป็นทั้ง โบราณสถานและแหล่งท่องเที่ยว แหล่งเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้นถูกอนุรักษ์และดูแลจากหน่วยงานของ รัฐเป็นอย่างดี ทำให้ยังเห็นร่องรอยอารยธรรมอันรุ่งเรืองในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ให้บุคลากรและ

ผู้เรียนนั้นผู้ได้ใช้แหล่งเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง ซึ่งล้วนแต่เป็นโอกาสให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำแหล่งเรียนรู้เหล่านี้มาจัดเป็นแผนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนการสอนสำหรับสถานศึกษา ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้มีความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ที่ตรงตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีแนวทางในการส่งเสริม การกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามหลักการในการจัดการศึกษา ถือว่าเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี จากการศึกษารายงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา SAR (การประเมินตนเอง) ในปีการศึกษา 2566 พบว่า ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี ไม่มีรายงานเกี่ยวกับหัวข้อการใช้แหล่งเรียนรู้ ซึ่งถือว่าเป็นหนึ่งในหัวข้อสำคัญในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน และจากการรายงานพบว่าแนวทางพัฒนาคุณภาพของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี คือ ควรมีการวางแผนจัดทำโครงการเพื่อพัฒนากิจกรรมในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น (ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี, 2566 : 147)

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา 1) สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ว่ามีสภาพและปัญหาในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างไร 2) แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี ควรเป็นอย่างไร เพื่อนำผลที่ได้ไปให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การวางแผนเพื่อปรับปรุง พัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้ ประกอบกับเพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถเข้ามาใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนใช้เป็นสถานที่ที่เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะสามารถนำข้อมูลไปปรับปรุง และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการเข้ามาใช้บริการได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในงานวิจัยในขั้นตอน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 1 คน ข้าราชการครู 1 คน พนักงานราชการ (ครู กศน.ตำบล) 5 คน เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ 1 คน รวม 8 คน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน โดยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนากลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา จำนวน 2 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ จำนวน 1 คน และ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอน จำนวน 2 คน และอาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน โดยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นเครื่องมือการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ ประมวลผลจากการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1) การสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างสำหรับข้อมูลที่หลากหลาย แบบไม่เป็นทางการ ไม่จำกัดคำตอบ ไม่เคร่งครัด ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งลักษณะและเนื้อหาตลอดจนขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้ ตอนที่ 1 สัมภาษณ์สภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

2) แบบคำถามการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประเด็นคำถาม ในการสนทนากลุ่ม ใช้ประเด็นคำถามดังต่อไปนี้ ศักยภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พัฒนาเป็นเครื่องมือการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ ประมวลผลจากการศึกษา และศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ (1) การคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มโดยตรงการคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) พิจารณาจากเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน อาทิ เช่น การบริหารการศึกษา การจัดการแหล่งเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน อาจารย์มหาวิทยาลัย มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี ได้แก่ กลุ่มอาจารย์จากมหาวิทยาลัย 2 คน กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน กลุ่มครูผู้สอน 2 คน และผู้จัดการแหล่งเรียนรู้ (เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์) 1 คน รวมทั้งหมด 7 คน (2) เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) จำนวน 1 ท่าน คือผู้วิจัยเอง ผู้จดบันทึกการสนทนา (Note - Taker) จำนวน 2 ท่าน และผู้บริการทั่วไป จำนวน 1 ท่าน รวม 3 ท่าน ซึ่งมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำผลการศึกษาปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกรอบในการกำหนดโครงสร้างแนวคำถาม ขั้นตอนที่ 2 สร้างคู่มือการสนทนากลุ่มตามโครงสร้างแนวคำถามที่กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วยคำถามหลัก และคำถามขยายที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ของกลุ่ม ขั้นตอนที่ 3 นำคู่มือการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมของข้อคำถามก่อนหลังในคำถามหลัก รวมถึงความเหมาะสม และเป็นไปได้ของคำถามขยาย และขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขคู่มือการสนทนากลุ่มตามข้อเสนอแนะจนสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้จริง 3) วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ สมาร์ทโฟนที่สามารถบันทึกเสียงและถ่ายรูปได้, แบบบันทึกข้อมูล

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจัดสร้างกรอบการศึกษาเอกสาร กรอบการสัมภาษณ์ และกรอบการสนทนากลุ่ม โดยนำแนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มากำหนดโครงสร้างและขอบเขตเนื้อหาให้ครอบคลุมข้อมูลทุกส่วนที่ต้องการสอบถาม

2) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเป็นการหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และโครงสร้างของเครื่องโดยนำข้อมูลจากกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาใช้เป็นแนวทาง ในการสร้างคำถามในการวิจัย

3) นำแบบกรอบการศึกษาเอกสาร กรอบการสัมภาษณ์ และกรอบการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นปรึกษาผู้รับผิดชอบหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ที่ปรึกษารองเพื่อตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ทุกท่าน

4) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแนะนำ มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์ โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง

5) ผู้วิจัยได้แก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะจากการแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ พร้อมจัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ไม่มีโครงสร้าง โดยสรุปเขียนแบบบรรยาย พรรณนา และข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

2) การวิเคราะห์ผลของการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาเขียนสรุปแบบบรรยายพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

1) การสรุปรายงานประเมินภายใน (SAR) ประจำปี 2566 พบว่า ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี ไม่มีการรายงานเกี่ยวกับหัวข้อการใช้แหล่งเรียนรู้ ซึ่งถือว่าเป็นหนึ่งในหัวข้อสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และจากการรายงานพบว่าแนวทางพัฒนาคุณภาพของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี คือ ควรมีการวางแผนจัดทำโครงการเพื่อพัฒนากิจกรรมในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

2) การสัมภาษณ์ พบว่า (1) การวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน ยังขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ยังไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ ครูไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ และครูยังขาดความเข้าใจในการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ (2) การปฏิบัติตามแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ไม่มีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน ยังไม่เคยมีการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับการจัดทำแผนการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ในการประชุมเปิดภาคเรียนทุกครั้ง ทำให้ครูไม่ทราบบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการของตน และยังขาดการกำกับครูเกี่ยวกับความสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีทั้งภายในและนอกสถานศึกษา และยังขาดผู้ดูแลการบันทึกการใช้แหล่งเรียนรู้ (3) การตรวจสอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ยังไม่ได้จัดทำแผนการนิเทศ ดำเนินการนิเทศติดตามและตรวจสอบการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูในทุกสิ้นภาคเรียน หรือสิ้นปีการศึกษา ผู้บริหารไม่ได้ร่วมกับครูในการประเมินผล การใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ไม่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ในส่วนวิธีการและเครื่องมือในการนิเทศ ติดตามนั้นสถานศึกษายังมีไม่หลากหลาย ซึ่งสถานศึกษายังต้องปรับปรุงในด้านนี้ และไม่ได้มีการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษาร่วมประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ การประเมินการบริหารแหล่งเรียนรู้และการรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้นั้นสถานศึกษาจะทำในลักษณะการสรุปการปฏิบัติงาน ซึ่งจะเวียนกันรับผิดชอบ ไม่มีผู้ที่รับผิดชอบเป็นผู้ดำเนินการจัดทำที่ชัดเจน และไม่มีการสรุปตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาเมื่อสิ้นภาคเรียน (4) การพัฒนา ปรับปรุงการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้สถานศึกษาไม่ได้นำข้อมูลที่ได้จากการสรุปโครงการมาวิเคราะห์ข้อมูลการใช้แหล่งเรียนรู้ ไม่ได้มีผลการใช้แหล่งเรียนรู้อรวมทั้งปัญหาต่างๆ มาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนา/ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ และการกำหนดแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ผู้บริหารไม่ได้จัดให้มีการประชุมครูและระดม

ความคิดเห็นเพื่อทบทวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตลอดจนไม่ได้ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา/ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา

3) สรุปผลการวิเคราะห์สภาพจริง (SWOT Analysis) พบว่า จุดแข็งและโอกาสของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ คือ (1) มีการทำงานเป็นทีมและใช้หลักการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน (2) บริบทชุมชนและประชาชนในชุมชนมีศักยภาพในการร่วมกิจกรรมการศึกษานอกสถานศึกษา (3) มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง (4) ภาครัฐหรือข่ายให้การสนับสนุนงานของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี (5) มีภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และ (6) มีโอกาสและช่องทางในการเรียนรู้การเข้าถึงเทคโนโลยี และสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย จุดอ่อนและข้อจำกัดของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ คือ (1) การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย กลยุทธ์ และมาตรการต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ยังไม่มีความชัดเจน และยังไม่สามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จได้ (2) แหล่งเรียนรู้ สกร. ยังพัฒนาให้มีความพร้อมด้านทรัพยากรและความทันสมัยในอัตราที่ช้ากว่ามาตรฐานที่กำหนดในยุคปัจจุบัน (3) ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้แหล่งเรียนรู้แต่ละประเภท การจัดหาและผลิตสื่อ อุปกรณ์การจัดทำแบบทดสอบ เครื่องมือประเมินผล แบบรายงาน เป็นต้น (4) สถานที่ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี ไม่เป็นเอกเทศ และไม่เอื้ออำนวยต่อการให้บริการ (5) วัสดุอุปกรณ์มีจำนวนน้อยและอยู่ในสภาพที่ใช้งานไม่ได้ (6) ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ผู้เรียนบางส่วนขาดโอกาสการเรียนรู้ และ (7) ภาระงานมีมากทำให้ไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

1) แหล่งเรียนรู้ก็เป็นงานหลักของ สกร. เหมือนกัน แต่ถูกหยิบบกหรือพูดถึงน้อย และสอดคล้องกับ พรบ. ของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่ว่าต้องจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตามความต้องการของผู้เรียน ซึ่งจะต้องเข้าถึงแหล่งเรียนรู้อย่างเท่าเทียม และมีความสะดวกในการเข้าแหล่งเรียนรู้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย มีการพูดถึงกรอบแนวคิดในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มีการดำเนินงานที่ใช้แหล่งเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกับชุมชนไม่ได้หยุดแค่ในสถานศึกษา มีการเชื่อมโยงกับชุมชนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชน และเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้กับศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภออื่นๆ ว่าเรามีแนวทางในการบริหารพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างไร เป็นต้นแบบให้กับที่อื่นได้ด้วย

2) การวางแผนเป็นเรื่องของการกำหนดนโยบาย พัฒนางาน หาแนวทางของ สกร. ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในพื้นที่ สร้างนโยบายสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ในเรื่องการวางแผนโครงการ กิจกรรม ต้องมีการสำรวจ วิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งเรียนรู้ อย่างเช่น ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในชุมชน แล้วถึงวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การจัดการเชิงปฏิบัติการ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงของครู การ

ปฏิบัติงานควรมีการเตรียมทรัพยากร ทั้งบุคคล สื่อ แหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีต่างๆ ให้พร้อม การดำเนินโครงการให้เชื่อมโยงกับความร่วมมือจากหน่วยงานท้องถิ่น เช่น บ้าน วัด สถานศึกษา ชุมชน กิจกรรมต่างๆ ควรบูรณาการการศึกษานอกระบบ การใช้วิทยากรท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ คำว่าแหล่งเรียนรู้มี 2 ทาง ทั้งกายภาพและกลุ่มคนต้องทำทะเบียนตรงนี้ออกมาให้ได้และเชื่อมโยงกับชุมชนให้มากที่สุด การประเมินผลควรใช้การประเมินผลที่ครบวงจรที่เรียกว่า 360 องศา ทุกมิติที่หลากหลาย มีการวิเคราะห์ผลของแหล่งเรียนรู้ในเชิงคุณภาพและปริมาณ จัดทำรายงานเพื่อวัดความสำเร็จ และการนำผลมาปรับปรุงพัฒนา และการพัฒนา ปรับปรุง คือ ปรับปรุงการดำเนินงาน เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพของแหล่งเรียนรู้ ประหยัด คุ่มค่า ใช้ง่าย ทันเวลา ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับผู้เรียน จัดการประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครู ผู้เรียน ชุมชน เพื่อปรับปรุงแผนงานในอนาคต ในการรายงานให้เผยแพร่เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไปมีการนำเสนอผลการดำเนินงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งองค์กร และชุมชนด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

1) (P : Plan) การวางแผน การวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน ยังขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนร่วมกันของบุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย จึงควรมีการประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อพิจารณาวางแผน โดยวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และแนวทางในการดำเนินงานต่อไป โดยการสร้างความเข้าใจกับครูและบุคลากร รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งให้เห็นถึงวัตถุประสงค์และความสำคัญของการบริหารแหล่งเรียนรู้ ซึ่งยังขาดการประชาสัมพันธ์ รมรงค์ให้ครู นักศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนัก และเห็นความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พวงสุวรรณ พันธ์มะม่วง, 2560) พบว่า การวางแผนการใช้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ยังขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนร่วมกันของบุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย จึงควรมีการประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อพิจารณาวางแผน โดยวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

2) (D : Do) การปฏิบัติตามแผน การปฏิบัติตามแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนยังมีน้อย ไม่มีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน ยังไม่เคยมีการจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับการจัดทำแผนการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้ในการประชุมเปิดภาคเรียนทุกครั้ง ทำให้ครูไม่ทราบบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการของตน และยังขาดการกำชับครูเกี่ยวกับความสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีทั้งภายในและนอกสถานศึกษา และยังขาดผู้ดูแลการบันทึกการใช้แหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กมลวรรณ คุณาสวัสดิ์, 2561) พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหาร

และการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการ จัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาปิยะพรพิทยา คือ 1) ปัจจัยด้านบุคลากร 2) ปัจจัยด้านงบประมาณ 3) ปัจจัยด้านทรัพยากร และ 4) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ

3) (C : Check) การตรวจสอบ การตรวจสอบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ยังไม่ได้จัดทำแผนการนิเทศ ดำเนินการนิเทศติดตามและตรวจสอบการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูในทุกสิ้นภาคเรียนหรือสิ้นปีการศึกษา ผู้บริหารไม่ได้ร่วมกับครูในการประเมินผล การใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาไม่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ในส่วนวิธีการและเครื่องมือในการนิเทศ ติดตามนั้นสถานศึกษายังมีไม่หลากหลาย ซึ่งสถานศึกษาจะต้องปรับปรุงในด้านนี้ และไม่ได้มีการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษาร่วมประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ การประเมินการบริหารแหล่งเรียนรู้และการรายงานผล การใช้แหล่งเรียนรู้นั้นสถานศึกษาจะทำในลักษณะการสรุปการปฏิบัติงาน ซึ่งจะเวียนกันรับผิดชอบ ไม่มีผู้ที่รับผิดชอบเป็นผู้ดำเนินการจัดทำที่ชัดเจน และไม่มีการสรุปตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาเมื่อสิ้นภาคเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กัญเกียรติ แดงสีดา, 2563) พบว่า แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านตรวจสอบ ทบทวน และติดตามการบริหารแหล่งเรียนรู้ (Check) ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมเป็นคณะกรรมการ และแต่งตั้งผู้มีความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีเข้าร่วมนิเทศก์ กำกับ ติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยกำหนดกระบวนการและหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย

4) (A : Action) การพัฒนา ปรับปรุง การพัฒนา ปรับปรุงการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษาไม่ได้นำข้อมูลที่ได้จากการสรุปโครงการมาวิเคราะห์ข้อมูลการใช้แหล่งเรียนรู้ ไม่ได้มีผล การใช้แหล่งเรียนรู้อาจมีทั้งปัญหาต่างๆ มาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนา/ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ และการกำหนดแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ผู้บริหารไม่ได้จัดให้มีการประชุมครูและระดมความคิดเห็นเพื่อทบทวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตลอดจนไม่ได้ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา/ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภารัตน์ งามวิสัย (2561) พบว่า แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตร่มเกล้า-นวมินทร์ มีแนวทางการบริหาร ดังนี้ ด้านการปรับปรุงการบริหารแหล่งเรียนรู้ คือ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและหาแนวทางจัดทำแผนในปีต่อไป

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การวางแผนเป็นเรื่องของการกำหนดนโยบาย พัฒนางาน หาแนวทางของ สกร. ที่สอดคล้องความต้องการของผู้เรียนในพื้นที่ สร้างนโยบายสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ในเรื่องการวางแผนโครงการกิจกรรม ต้องมีการสำรวจ วิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งเรียนรู้ อย่างเช่น ทรัพยากรธรรมชาติ

วัฒนธรรมท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในชุมชน แล้วถึงวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การจัดการเชิงปฏิบัติการ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงของครู การปฏิบัติงานควรมีการเตรียมทรัพยากร ทั้งบุคคล สื่อ แหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีต่างๆ ให้พร้อม การดำเนินโครงการให้เชื่อมโยงกับความร่วมมือจากหน่วยงานท้องถิ่น เช่น บ้าน วัด สถานศึกษา ชุมชน กิจกรรมต่างๆ ควรบูรณาการการศึกษานอกระบบ การใช้วิทยากรท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ คำว่าแหล่งเรียนรู้มี 2 ทาง ทั้งกายภาพและกลุ่มคนต้องทำทะเบียนตรงนี้ออกมาให้ได้และเชื่อมโยงกับชุมชนให้มากที่สุด การประเมินผลควรใช้การประเมินผลที่ครบวงจรที่เรียนว่า 360 องศา ทุกมิติที่หลากหลาย มีการวิเคราะห์ผลของแหล่งเรียนรู้ในเชิงคุณภาพและปริมาณ จัดทำรายงานเพื่อวัดความสำเร็จ และการนำผลมาปรับปรุงพัฒนา และการพัฒนาปรับปรุง คือ ปรับปรุงการดำเนินงาน เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพของแหล่งเรียนรู้ ประหยัด คุ่มค่า ใช้ง่าย ทนเวลา ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับผู้เรียน จัดการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครู ผู้เรียน ชุมชน เพื่อปรับปรุงแผนงานในอนาคต ในการรายงานให้เผยแพร่เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป มีการนำเสนอผลการดำเนินงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งองค์กร และชุมชนด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พวงสุวรรณ พันธ์มั่งมั่ง, 2560) พบว่า แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ศูนย์การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี มีกระบวนการขั้นตอนของการบริหาร 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนการใช้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ด้านการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านการนำผลการประเมินแหล่งเรียนรู้ไปใช้ตามวงจรบริหารงานคุณภาพเต็มมิ่ง (PDCA)

องค์ความรู้

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย
ที่มา : อุดร ก้อนศิลา, 2569.

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่า ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ อาจจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการไปสู่ผลลัพธ์ตามที่ต้องผ่านกลไก PDCA มากขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

P : Plan หมายถึง การวางแผน ได้แก่ วางแผนการประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อพิจารณาวางแผน โดยวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และแนวทางในการดำเนินงานต่อไป โดยการสร้างความเข้าใจกับครูและบุคลากร รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ชี้ให้เห็นถึงวัตถุประสงค์และความสำคัญของการบริหารแหล่งเรียนรู้ ซึ่งยังขาดการประชาสัมพันธ์ รมรณรงค์ให้ครู นักศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักและเห็นความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้

D : Do หมายถึง การปฏิบัติตามแผน ได้แก่ การปฏิบัติตามแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การเข้าใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน การจัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรรับทราบเกี่ยวกับการจัดทำแผนการดำเนินงาน การใช้แหล่งเรียนรู้ในการประชุมเปิดภาคเรียนทุกครั้ง กำหนดบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการของตนเอง และกำชับครูเกี่ยวกับความสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีทั้งภายในและนอกสถานศึกษา และผู้ดูแลการบันทึกการใช้แหล่งเรียนรู้

C : Check หมายถึง การตรวจสอบ ได้แก่ การนิเทศติดตามและตรวจสอบการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูในทุกสิ้นภาคเรียน หรือสิ้นปีการศึกษา การประเมินผลในการใช้แหล่งเรียนรู้ของ

สถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินการใช้แหล่งเรียนรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้ไม่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษาร่วมประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ การประเมินการบริหารแหล่งเรียนรู้และการรายงานผลการใช้แหล่งเรียนรู้นั้นสถานศึกษาจะทำในลักษณะการสรุปการปฏิบัติงาน ซึ่งจะเวียนกันรับผิดชอบ จัดผู้ที่รับผิดชอบเป็นผู้ดำเนินการจัดทำที่ชัดเจน และการสรุปตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาเมื่อสิ้นภาคเรียน

A : Action หมายถึง การพัฒนา ปรับปรุง ได้แก่ การสรุปโครงการมาวิเคราะห์ข้อมูลการใช้แหล่งเรียนรู้ นำผลการใช้แหล่งเรียนรู้รวมทั้งปัญหาต่างๆ มาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนา/ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ และการกำหนดแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ผู้บริหาร จัดให้มีการประชุมครูและระดมความคิดเห็นเพื่อทบทวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตลอดจนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา/ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้น หน่วยจัดการเรียนรู้ มีหน้าที่กำกับดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก และแนะนำในการปฏิบัติหน้าที่ของศูนย์การเรียนรู้ระดับตำบลและศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่อำเภอสารภี ทั้งในด้านวิชาการและเทคโนโลยีที่จำเป็นในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้เป็นไปตามแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ของอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรนำผลการวิจัยแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารแหล่งเรียนรู้ในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภออื่นๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้มากยิ่งขึ้น
- 2) ควรมีการปรับใช้ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และแผนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนของตนเอง
- 3) ควรมีประชุมเพื่อวางแผนในการศึกษา ตรวจสอบสภาพปัญหาของการใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยต้องพิจารณาด้วยเหตุผลที่หลากหลาย
- 4) ควรมีการติดตาม ปรับปรุง และตรวจสอบการใช้แหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
- 5) ควรนำแผนงาน โครงการ กิจกรรม ไปสู่การปฏิบัติงานอย่างแท้จริง และมีการกำกับติดตาม ดูแล ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ ควรมีการดำเนินการเตรียมความพร้อมทั้งด้านสถานที่ บรรยากาศในการเรียนรู้ การจัดรูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสม หลากหลาย เพื่อให้ผู้ที่มาเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้ทุกช่วงวัย จะทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ความต้องการอย่างแท้จริง
- 2) ควรมีการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อให้เข้าร่วมในการประเมินผลติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- 3) ควรมีการจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ในรูปแบบดิจิทัล
- 4) ควรมีข้อมูลแหล่งเรียนรู้ให้เลือกใช้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อความสะดวกรวดเร็วและมีแหล่งเรียนรู้ที่มีสภาพพร้อมสำหรับให้บริการ
- 5) ควรมีการจัดทำแบบบันทึกการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

- 1) ควรวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
- 2) ควรวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
- 3) ควรวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2562. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กมลวรรณ คุณาสวัสดิ์. (2561). แนวทางการบริหารและการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปิยะพริพิตยา. การศึกษาอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย, เชียงราย.
- กู้เกียรติ แดงสีดา. (2563). ยุคดิจิทัลกับแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พวงสุวรรณ พันธุ์มะม่วง. (2560). การบริหารแหล่งเรียนรู้ของศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2566). พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566. เล่ม 140 ตอน 20 ก.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. ลงวันที่ 6 เมษายน 2560. <https://www.senate.go.th/assets/portals/13/files.pdf>.

ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอสารภี. (2566). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report : SAR) ประจำปีงบประมาณ 2565 ของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสารภี. เอกสารอัดสำเนา.

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์ทางการเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุดารัตน์ งามวิสัย. (2561). แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนกลุ่มสกววิทยาเขต ร่มเกล้า-นวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.